

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการจัดรูปที่ดิน ตำบลมะม่วง ตำบลเมืองเก่า ตำบลท่าหลวง และตำบลดงกลาง อำเภอเมือง พิจิตร จังหวัดพิจิตร เนื้อที่ 2,330 ไร่ ได้รับน้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาตงเศรษฐี เป็นงานจัดรูปที่ดิน ประเภทกึ่งสมบูรณ์แบบ (ก่อสร้างแล้วเสร็จ มกราคม 2548) การจัดรูปที่ดินเป็นงานที่มุ่งเน้นเข้าไปช่วยเหลือประชาชนในระดับรากหญ้าให้มีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นงานที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เข้าร่วมโครงการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่เริ่มโครงการ เช่น สอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการจัดรูปที่ดิน (พ.ร.บ. จัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปี พ.ศ. 2517 ระบุไว้ว่า เจ้าของที่ดินต้องยินยอมสมัครใจเข้าร่วมโครงการ เกินกึ่งหนึ่งของบรรดาเจ้าของที่ดินทั้งหมด)

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ก่อนโครงการฯ เก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 10 - 15 พฤษภาคม 2547 (ข้อมูลปีเพาะปลูก 2546/47) และหลังโครงการฯ วันที่ 24 - 27 มิถุนายน 2551 (ข้อมูลปีเพาะปลูก 2550/51) ทั้งนี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 36 ราย ทั้งก่อนและหลังโครงการฯ จากการสุ่มตัวอย่างแบบความน่าจะเป็น ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และในการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ดังนี้

1. อัตราการใช้พื้นที่ที่ได้รับน้ำในเขตโครงการจัดรูปที่ดินเพิ่มขึ้น
2. ประสิทธิภาพด้านการผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น (ผลผลิตต่อไร่)
3. ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของผลผลิตที่ลดลง
4. รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อไร่ที่เพิ่มขึ้น
5. ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการจัดรูปที่ดิน

ผลการศึกษา พบว่า การใช้ที่ดินหลังมีโครงการฯ เพิ่มขึ้นจากก่อนมีโครงการฯ ร้อยละ 44.17 (ก่อนมีโครงการฯ เท่ากับร้อยละ 197.81 และหลังมีโครงการฯ เท่ากับ ร้อยละ 241.98) ผลผลิตต่อไร่ของข้าวนาปีและนาปรัง เพิ่มขึ้น จำนวน 50.86 กิโลกรัมต่อไร่ และ 16.04 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ รายได้สุทธิ (ข้าว) เพิ่มขึ้น จำนวน 6,988.46 บาทต่อไร่ (ก่อนมีโครงการฯ เท่ากับ 2,638.59 บาทต่อไร่ และหลังมีโครงการฯ เท่ากับ 9,627.05 บาทต่อไร่)

ด้านความพึงพอใจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรให้ทัศนคติว่า มีความพึงพอใจต่อการก่อสร้างงานจัดรูปที่ดิน ร้อยละ 84.90 พึงพอใจต่อการรับน้ำเข้าแปลงนา ร้อยละ 81.80 พึงพอใจต่อการสร้างถนนเข้าแปลงนา ร้อยละ 88.20 และพึงพอใจต่อการคมนาคม/การเดินทางเข้าออกแปลงนา ร้อยละ 97

ตารางสรุป 1 แสดงเปรียบเทียบตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างก่อนและหลังเขตโครงการฯ

ตัวชี้วัด	หน่วย	ก่อนโครงการ	หลังโครงการ	ความแตกต่าง
1. อัตราการใช้ที่ดิน	ร้อยละ	197.81	241.98	44.17
2. ผลผลิต				
ข้าวนาปี	กิโลกรัมต่อไร่	712.24	763.10	50.86
ข้าวนาปรัง	กิโลกรัมต่อไร่	762.81	778.85	16.04
3. รายได้สุทธิ (ข้าว)	บาทต่อกก.	3.58	12.50	8.92
ข้าวนาปี	บาทต่อกก.	1.72	6.72	5.00
ข้าวนาปรัง	บาทต่อกก.	1.86	5.78	3.92
4. รายได้สุทธิ (ข้าว)	บาทต่อไร่	2,638.59	9,627.05	6,988.46
ข้าวนาปี	บาทต่อไร่	1,222.94	5,128.61	3,905.67
ข้าวนาปรัง	บาทต่อไร่	1,415.65	4,498.44	3,082.79

ตารางสรุป 2 แสดงทัศนคติต่อผลงานการก่อสร้างงานจัดรูปที่ดิน ปีเพาะปลูก 2550/51 ตำบลชะมั่ง
เมืองเก่า ท่าหลวง และดงกลาง อำเภอเมืองพิบูลย์ จังหวัดพิบูลย์

รายการ	จำนวน (ตอบแบบสอบถาม)	ระดับความพึงพอใจ		รวม (%)
		พอใจ (%)	ไม่พอใจ (%)	
1. ความพึงพอใจต่อภาพรวม การก่อสร้างจัดรูปที่ดิน	33	84.90	15.10	100
2. ความพึงพอใจต่อการรับน้ำ เข้าแปลงนา	33	81.80	18.20	100
3. ความพึงพอใจต่อการสร้าง ถนนเข้าสู่แปลงนา	34	88.20	11.80	100
4. การคมนาคม/การเดินทาง ทางเข้าออกแปลงนา	33	97.0	3.0	100

ตารางสรุป 3 แสดงสรุปการประเมินผลสำเร็จของโครงการจัดรูปที่ดิน ตำบล ชะมั่ง เมืองเก่า ท่าหลวง
และดงกลาง อำเภอเมืองพิบูลย์ จังหวัดพิบูลย์

เกณฑ์การประเมิน	ระดับ					ผลการ ดำเนินงาน	ค่าคะแนนที่ ได้
	1	2	3	4	5		
1. อัตราการใช้พื้นที่ที่ได้รับน้ำในเขตโครงการ จัดรูปที่ดินเพิ่มขึ้น	80	85	90	95	100	100	5
2. ประสิทธิภาพด้านการผลิตทางการเกษตร เพิ่มขึ้น (ผลผลิตต่อไร่)	80	85	90	95	100	87.50	2.5
3. ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของผลผลิตที่ลดลง	80	85	90	95	100	87.50	2.5
4. รายได้สุทธิทางการเกษตรต่อไร่ที่เพิ่มขึ้น	80	85	90	95	100	95.83	4.17
ค่าเฉลี่ย							3.54

หมายเหตุ : ค่าคะแนนที่ได้เป็นค่าเฉลี่ย 4 ตัวชี้วัด (แต่ละตัวชี้วัดมีน้ำหนัก (ร้อยละ) เท่ากัน)

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ปัญหาอุปสรรค

1. อายุผู้เป็นหัวหน้าครวัเรือนและทำการเกษตร เฉลี่ยใกล้อายุ 60 ปี
2. อายุผู้เป็นหัวหน้าครวัเรือนและทำการเกษตร ส่วนใหญ่จบการศึกษา ป. 4
3. ปุ๋ยเคมี/ยูเรีย , พันธุ์ข้าว มีราคาแพง
4. เกษตรกรขายข้าวทันที มากกว่า ร้อยละ 98 ของปริมาณผลผลิต โดยมีโรงสีท้องถิ่น เป็นผู้รับซื้อข้าวเป็นส่วน
ใหญ่
5. โครงการอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรมีไม่เพียงพอในพื้นที่โครงการ โดยส่วนมากเป็นหน่วยงานจาก
เกษตรตำบล เกษตรจังหวัด และบริษัทเอกชนที่จำหน่ายยาปราบวัชพืช และยาฆ่าแมลง (มุ่งจำหน่าย
ผลิตภัณฑ์เป็นหลักมากกว่าที่จะให้ความรู้ด้านการเกษตร)
6. การปรับปรุงบำรุงดิน ยังมุ่งใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก โดยมีเกษตรกรบางส่วนที่เลี้ยงวัว และนำมูลวัวไปใส่ใน
แปลงนาเพื่อบำรุงดิน
7. ระบายน้ำ (คูน้ำทิ้ง) บางส่วนหรือบางจุดมีความตื้นเขิน และมีดินพังทลายลงคู ทำให้ระบายน้ำไม่ได้
หรือไม่สะดวก ต้องสูบน้ำออกจากแปลงนา
8. คลองระบายน้ำธรรมชาติ (คลองยายแดง) ตื้นเขิน ทำให้การระบายน้ำทิ้งจากคูระบายน้ำในเขตโครงการ
ไม่สะดวก และในฤดูฝนมีน้ำหนุนสูงทำให้เกิดน้ำท่วมในพื้นที่โครงการเป็นบางส่วน
9. ถนนในไร่นา บางจุดเป็นหลุมเป็นบ่อ

ข้อเสนอแนะ

- แผนปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารโครงการ

สำนักงานจัดรูปที่ดินจังหวัด ทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้จัดการโครงการ (Project Manager) ทำหน้าที่เป็น
หน่วยงานหลัก จึงจำเป็นต้องทำแผนการพัฒนา (ยุทธศาสตร์การพัฒนา) ในรูปแบบเชิงบูรณาการ (Integrated Plans)
ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญกับคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ที่สุดรวมถึงคณะกรรมการระดับ
จังหวัดต่างๆ เพื่อให้อำนาจถึงแผนงานและแผนเงินในระดับพื้นที่ (Area Approach) เช่นงบประมาณ CEO จังหวัด/กลุ่ม
จังหวัด

- **แผนปรับปรุงการผลิต**

พื้นที่การเกษตรปลูกข้าวเกือบ 100% ดังนั้นทางการควรมุ่งเน้นให้ความรู้ผ่านการฝึกอบรม และ/หรือ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่ดูแลเรื่องพันธุ์ข้าวอย่างใกล้ชิดและสนับสนุนกลุ่มพันธุ์ข้าวดีในท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งเพื่อให้การผลิตมีประสิทธิภาพมากที่สุด

- **แผนการปรับปรุงบำรุงดิน**

แผนนี้ทางเจ้าของโครงการ (สจจ.) ก็ควรประสานกับกรมพัฒนาที่ดินที่ประจำจังหวัดนั้น ๆ (หมอดิน) เพื่อนำดินไปตรวจ ทำให้สามารถเพิ่มธาตุอาหารในดินได้ถูกต้อง แนะนำให้เกษตรกรลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมีให้น้อยลง อาจเป็นการส่งเสริมการผสมปุ๋ยใช้เอง/ปุ๋ยอัดเม็ด รวมถึงการทำปุ๋ยหมัก/อินทรีย์/ปุ๋ยพืชสดต่างๆ เป็นต้น

- **แผนปรับปรุง/จัดตั้งองค์กรให้เข้มแข็ง**

การส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มในทุกรูปแบบ เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มแม่บ้าน/สตรี กลุ่มทำนา กลุ่ม บัณฑิตการผลิต กลุ่มยุวเกษตรกร ยุวจัดรูปที่ดิน หรือกลุ่มอาสาสมัครจัดรูปที่ดิน เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ ในการพัฒนาเกษตรในพื้นที่ และสร้างการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่เพื่อให้เป็นมิตรกับภาครัฐ ก่อให้เกิดประโยชน์ ในการพัฒนาเกษตรในระยะยาวต่อไป

- **แผนการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบงานภาครัฐ**

แผนนี้ถือเป็นแผนที่มีความสำคัญมาก โดยให้ผู้นำท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ ตรวจสอบงานของการก่อสร้าง เพื่อให้เกิดการก่อสร้างที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นของตนเอง

.....

